

ساختار طبقه‌بندی در موسیقی ایرانی

درباره مفهوم، شکل‌گیری و سیر تحول ردیف و دستگاه
از سده‌های گذشته تا به امروز

مؤلف: امید رهایی

www.ketab.ir

سرشناسه: رهایی، امید.

عنوان و نام پدیدآور: ساختار طبقه‌بندی در موسیقی ایرانی: درباره مفهوم، شکل‌گیری و سیر تحول، ردیف و دستگاه از سده‌های گذشته تا به امروز / مؤلف: امید رهایی.

ویراستار: امید رهایی، اکبر حیدریان.

مشخصات نشر: مشهد، نشر شمشاد، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۷۱۴-۹۵-۱

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

موضوع: سازمان‌دهی موسیقی ایرانی، طبقه‌بندی محتوادر موسیقی ایرانی، Iranian Music – Dastgah

مقام، ردیف، دستگاه، گوشه. Iranian Music – Dastgah – Radif

رده‌بندی کنگره: ML۳۴۴

رده‌بندی دیویی: ۷۸۹/۱۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۸۶۹۷۱۶۳

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: ساختار طبقه‌بندی در موسیقی ایرانی

مؤلف: امید رهایی

ناشر: نشر شمشاد

ویراستار: امید رهایی، اکبر حیدریان

صفحه‌آرایی: حبیب‌ه‌اشم‌زاده

نت‌نویسی: مهشیدامیراحمدی

چاپ‌خانه: پیشگامان

تیراژ: ۱۰۰۰

چاپ اول: ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۷۱۴-۹۵-۱

مشهد، خیابان دانشگاه، بین خیابان کفایی و میدان شریعتی، پلاک ۴۶۷ نشر شمشاد

کد پستی: ۹۱۸۳۷۹۴۵۹۶ شماره تماس: ۰۵۱-۳۸۴۳۳۱۵۷

سایت: www.Shemshadpub.ir

حق هرگونه چاپ و انتشار برای مؤلف اثر محفوظ است

استفاده از محتوا با ذکر منبع بلامانع است

فهرست

۱۱

نوبت نخست: ۱. ردیف

۲۴

۱-۱. راویان ردیف

۴۱

۲-۱. تاریخچه‌ی نت‌نویسی ردیف به شیوه‌ی غربی

۸۷

نوبت دیگر: ۲. دستگاه

۱۱۰

۱-۲. گوشه

۱۱۲

۲-۲. رابطه دستگاه با مد

۳-۲. حاشیه‌ای بر ارتباط موسیقی با زمان و برج‌های دوازده‌گانه ۱۱۴

۱۲۳

نگاره‌ها

۱۵۷

کتاب‌نامه

پیش گفتار

موسیقی ایرانی در طی سده‌های گذشته دست‌خوش تغییراتی بوده که به‌صورت طبیعی از ویژگی‌های هر مجموعه‌ی پویاست. در این میان گسست‌های فرهنگی و به تبع آن موسیقایی، که دلایل نامعلوم و معلوم سیاسی، اجتماعی، مذهبی و... داشته این تغییرات طبیعی را دست‌خوش بحران‌های جدی ساخته است و فرایند طبیعی این تحولات را با از بین رفتن هر دست‌آوردی محکوم به شروعی دوباره کرده است. وجود سنت شفاهی در فرهنگ موسیقایی شرقی و نبودن امکان ضبط صدا را هم در این مهم می‌توان مؤثر دانست. یکی از مهم‌ترین این گسست‌ها از میان رفتن و توقف روند رو به رشد مباحث مربوط به مبانی نظری موسیقی ایرانی از دوره‌ی صفوی به بعد است. از همین دوره مقدمات مهم‌ترین تغییر ساختار تقسیم‌بندی سازمان موسیقی ایرانی از مقام به دستگاه صورت می‌گیرد و در دوره‌ی قاجار تثبیت می‌شود. استفاده از واژه‌ی ردیف در موسیقی ایرانی سابقه‌ای طولانی ندارد، اما به‌طور کلی مفهوم ردیف، و کلمه و مفهوم دستگاه با معنای امروزی آن، قالب اصلی موسیقی شهری ایرانی را حداقل از صد و پنجاه سال قبل تا اکنون، تشکیل داده است. در این دفتر درباره مفاهیم ردیف، دستگاه، شکل‌گیری و سیر تحول آن‌ها به‌همراه افراد مؤثر در آن، مستندات موجود و موارد پیرامون آن سخن گفته‌ایم.

امید رهایی

زمستان ۱۳۹۹